

Fimmtudaginn 17. desember 1992.

Nr. 88/1989. **Tollstjórinn í Reykjavík vegna
þrotabús Péturs Ingólfssonar**

(Kjartan Ragnars hrl.)

gegn

Björgúlfi Péturssyni

(Jón Bjarnason hrl.).

Gjaldþrot. Riftun. Fjármál hjóna.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Guðrún Erlendsdóttir, Gunnar M. Guðmundsson, Hjörtur Torfason, Hrafn Bragason og Þór Vilhjálmsson.

Áfrýjandi skaut málinu til Hæstaréttar með stefnu 14. mars 1989. Er þess krafist, að stefndi verði dæmdur til að greiða áfrýjanda 861.864 krónur með vöxtum. Jafnframt krefst áfrýjandi málskostnaðar fyrir héraðsdómi og Hæstarétti.

Stefndi krefst þess aðallega, að héraðsdómur og málsmeðferð í héraði verði ómerkt og málinu vísað frá héraðsdómi. Til vara er krafist staðfestingar héraðsdóms. Til þrautavara er gerð sýknu-krafa. Þá er krafist málskostnaðar fyrir Hæstarétti.

Fyrir Hæstarétt hafa verið lögð skjöl um búsetu Péturs Ingólfssonar í desember 1984, svo og yfirlit yfir uppgjör, eftir að hann seldi sameigendum sínum hlut sinn í Bústað sf.

Aðalkrafa stefnda um ómerkingu og frávísun frá héraðsdómi er í fyrsta lagi byggð á því, að Pétur Ingólfsson hafi ekki verið búsettur í Reykjavík hinn 7. mars 1985, þegar úrskurður var kveðinn upp þar um gjaldþrotaskipti á búi hans. Þeirri niðurstöðu verður ekki hrundið í þessu máli. Þá er aðalkrafa stefnda byggð á því, að málið sé vanreifað. Ekki eru efni til að fallast á það varðandi kröfu, að fjárhæð 255.614 krónur. Að því er varðar síðari kröfu áfrýjanda (606.250 krónur), vísast til þess, sem síðar segir.

Í máli þessu er krafist riftunar og fébóta vegna tveggja atriða.

Í fyrsta lagi er því haldið fram, að aðrir kröfuhafar í þrotabú Péturs Ingólfssonar en stefndi hafi beðið tjón, er aflétt var veði á húsi stefnda. Í héraðsdómi er þetta atriði skýrt. Kemur þar meðal

annars fram, að um er að ræða veðsetningu á íbúðarhúsi stefnda 17. janúar 1984. Veðbandslausn er undirrituð 5. apríl 1984. Eiginkona stefnda samþykkti ekki með áritun sinni veðsetninguna, en krafðist ekki með formlegum hætti riftunar á þessari ráðstöfun eiginmanns síns.

Veðsetningin var riftanleg skv. 20. gr. laga nr. 20/1923 um réttindi og skyldur hjóna. Eins og á stendur, verður að byggja á því, að til riftunar hefði komið, ef veðbandinu hefði ekki verið aflétt, jafnfljótt og raun bar vitni. Ber því að fallast á það með héraðsdómara, að um riftun eftir gjaldþrotalögum geti ekki verið að ræða.

Í öðru lagi er því haldið fram, að Pétur Ingólfsson, sem varð gjaldþrota 7. mars 1985, eins og fyrr segir, hafi í desember 1984 gefið syni sínum, stefnda í málinu, víxil, að fjárhæð 606.250 krónur, sem Pétur hafði fengið í hendur sem hluta af greiðslu vegna sölu á versluninni Viktoríu. Líkur eru að því leiddar, að stefndi hafi greitt ýmsar skuldir föður síns við Sparisjóð Hafnarfjarðar og að víxillinn hafi verið afhentur sparisjóðnum í því skyni að greiða skuldabréf, sem stefndi undirritaði í því sambandi. Héraðsdómari taldi málið vanreifað og vísaði þessum hluta krafna áfrýjanda frá. Ekki er rétt að breyta þeirri niðurstöðu.

Samkvæmt þessu verður héraðsdómur staðfestur um annað en málskostnað. Rétt er, að áfrýjandi greiði stefnda málskostnað fyrir báðum dómum, eins og í dómsorði greinir.

D ó m s o r ð :

Hinn áfrýjaði dómur á að vera óraskaður um annað en málskostnað.

Áfrýjandi, tollstjórinn í Reykjavík vegna þrotabús Péturs Ingólfssonar, greiði stefnda, Björgúlfi Péturssyni, 250.000 krónur í málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti.

Dómur aukadómpings Kjósarsýslu 17. desember 1988.

Mál þetta, sem dómtekið var 17. f. m., hefur tollstjórinn í Reykjavík, nnr. 8888-0528, höfðað fyrir dóminum fyrir hönd þrotabús Péturs Ingólfssonar, 7097-4444, með stefnu, birtri 1. nóvember 1986, gegn Björgúlfi Péturssyni, 1286-2474, Leirutanga 49, Mosfellshreppi, Kjósarsýslu, til heimtu fébóta, að fjárhæð 861.864 kr., auk vaxta og málskostnaðar.

I.

Dómkröfur stefnanda eru þær, að stefndi verði dæmdur til að greiða stefnanda 255.614 kr. auk 15% ársvaxta frá 5. apríl 1984 til 10. ágúst 1984, 17% frá 11. ágúst 1984 til 31. des. 1984, 14% frá 1. jan. 1985 til 10. maí 1985, 22% frá 11. maí 1985 til 28. febr. 1986, 13% frá 1. mars 1986 til 31. mars 1986, 9% frá 1. apríl 1986 til stefnubirtingardags og dómvaxta frá stefnubirtingardegi til greiðsludags og 606.250 kr. auk 17% ársvaxta frá 1. des. 1984 til 31. des. 1984, 24% frá 1. jan. 1985 til 10. maí 1985, 22% frá 11. maí 1985 til 28. febr. 1986, 13% frá 1. mars 1986 til 31. mars 1986, 9% frá 1. apríl 1986 til stefnubirtingardags og dómvaxta frá stefnubirtingardegi til greiðsludags. Þá er krafist málskostnaðar samkv. taxta LMFÍ.

Af hálfu stefnda er þess aðallega krafist, að málinu verði vísað frá dómi, en til vara, að stefndi verði sýknaður af öllum kröfum stefnanda, sem jafnframt verði gert að greiða honum málskostnað samkvæmt gjaldskrá LMFÍ.

II.

Bú Péturs Ingólfssonar, föður stefnanda, var tekið til gjaldþrotaskipta með úrskurði, upp kveðnum 7. mars 1985. Engar eignir komu fram í búinu, en lýstar kröfur námu 5.066.983,73 kr. Þrotamaður seldi allar eignir sínar, og var söluandvirði 10.437.500 kr. Eignir þessar voru íbúð að Eiðistorgi 5, Seltjarnarnesi, seld 24. mars 1984 á 2.750.000 kr., 12,5% eignarhluti í sameignarfélaginu Bústað sf., sem átti og leigði út stórhýsi að Borgartúni 29 í Reykjavík, seldur sameigendum í félaginu, sem voru þrír bræður þrotamanns og faðir hans, 26. september 1984 á 3.750.000 kr., og loks tískuverslunin Viktoría, Laugavegi 12, Reykjavík, seld 19. nóvember 1984 á 3.937.500 kr. Stefnandi telur, að þrotamaður hafi ráðstafað söluandvirði eignanna á þann veg, að lánardrottnum hans hafi verið stórlega mismunað. Hann hafi aðallega greitt kröfur, sem nánir ættingjar hans og vinir áttu á hendur honum, og þó einkum kröfur, sem þeir voru í ábyrgð fyrir, og auk þess, eins og síðar greinir, afhent syni sínum, stefnda Björgúlf, víxil, að fjárhæð 606.250 kr., sem hann hafi fengið sem greiðslu samkvæmt kaupsamningi um verslunina Viktoríu.

Dómkröfur stefnanda eru reistar á tveimur þáttum, annars vegar vegna veðsetningar og veðbandslausnar fyrir skuldabréfi, að fjárhæð 255.614 kr., og vísar stefnandi um þann kröfulið til 2. mgr. 57. gr. gjaldþrotalaga nr. 6/1978, og hins vegar vegna gjafar þrotamanns til stefnda á víxli, að fjárhæð 606.250 kr., og vísar stefnandi um þann kröfulið til 1. mgr. 51. gr. og til 62. gr. sömu laga.

— — —

Samkvæmt gögnum þeim, sem frammi liggja í málinu, gaf þrotamaður, Pétur Ingólfsson, út 17. janúar 1984 veðskuldabréf til Lífeyrissjóðs verslunarmanna, að fjárhæð 250.000 kr. Með bréfinu er veðsett með þriðja veðrétti fasteign stefnda, Leirutangi 49, og skrifar stefndi, Björgúlfur, undir bréfið, sem þinglýst var á fasteignina samdægurs. Samkvæmt veðleyfi þinglýsts eiganda fasteignarinnar Borgartúns 29, Bústaðar sf., er bréfinu og yfirlýsingu veðhafa um samþykki við veðflutningi þinglýst á þá eign 5. apríl 1984 og Leirutangi 49 jafnframt leystur úr veðböndum fyrir bréfinu 10. sama mánaðar.

Svo sem að framan er rakið, er því haldið fram af hálfu stefnda, að hann hafi lánað föður sínum skammtímaveð fyrir þessu tíu ára lífeyrissjóðsláni hans, vegna þess að faðir sinn hafi ekki viljað láta lánið fylgja íbúð, er hann átti að Eiðistorgi 5 og seldi 24. mars 1984 á 2.750.000 kr. og lét fylgja 687.186 kr. í áhvílandi lánum, og fékk skuldabréf, 212.814 kr., en fékk útborgað í peningum við kaupsamning 500.000 kr. og í víxlum 1.350.000 kr. Heldur stefndi því fram, að það hafi verið algert skilyrði fyrir veðheimildinni, að hún stæði aðeins 2-3 mánuði. Telur stefndi, að allt bendi til þess, að þrotamaður hafi átt fyrir skuldum, bæði þegar umrædd veðsetning á Leirutanga 49 fór fram 17. janúar 1984, og einnig, þegar eignin var leyst úr veðböndum 10. apríl s. á. Greiðslugeta þrotamanns hafi ekkert rýrnað vegna þessa.

Þá bendir stefndi á, að veðsetningin hafi verið ógildanleg samkvæmt 20. gr. laga nr. 20/1923. Hjónin Björgúlfur Pétursson, stefndi í máli þessu, og eiginkona hans, Hjördís Sigrún Pálsdóttir, hafi búið í fasteigninni Leirutanga 49, þegar umrædd veðsetning fór fram, og veðsalinn hafi vitað eða mátt vita, að svo væri. Konan hafi hvorki undirritað umrætt skuldabréf né veðleyfi og ekkert komið fram, sem sanni, að hún hafi samþykkt veðsetninguna með öðrum hætti. Veðsalanum, Lífeyrissjóði verslunarmanna, hafi því hlotið að vera ljóst, að veðsetningin væri samkv. 20. gr. laga nr. 20/1923 ógildanleg næsta árið frá veðsetningu, enda hæfist konan handa um málshöfðun innan sex mánaða, frá því að hún fengi vitneskju um hana, svo og, að hin torvelða sönnunarfærsla um slíka vitneskju hvíldi á veðsala.

Konan, Hjördís Sigríður Pálsdóttir, kom fyrir dóm 19. maí 1988. Spurð um, hvenær henni hafi orðið kunnugt um umrædda veðsetningu, svaraði hún:

„Það var skömmu áður en við áttum að fá veðdeildarlán. Við þyrftum að veðsetja hús okkar, og þá upplýsti Björgúlfur mig um það, að hann hefði lánað föður sínum veð í skamman tíma fyrir lífeyrissjóðsláni frá Lífeyrissjóði verslunarmanna. Þá tilkynnti ég honum það, að ég hefði aldrei veitt leyfi mitt fyrir því, að hús okkar yrði veðsett, því að við þyrftum

að nota veðréttinn fyrir veðdeildarlánið. Hann endurtók, að þetta væri einungis til skamms tíma og þessu yrði fljótlega aflétt. Ég tók fram, ef ekki, þá myndi ég krefjast þess, að þessu yrði rift. Þessu var síðan aflétt mjög fljótt með minni vitund, og síðan hef ég ekkert haft meira af þessu að segja. Ég gaf aldrei leyfi mitt fyrir, að húsið yrði veðsett fyrir þessu.“

Á fram lögðu ljósriti úr fasteignaregistri kemur fram, að með veðskulda-bréfi, dagsettu 5. 12. 1984 og þinglýstu 25. 1. 1985, var umrædd fasteign að Leirutanga 49 veðsett veðdeild Landsbanka Íslands með 1. veðrétti fyrir 261.000 kr., og er það bréf næsta innfærsla í fasteignaregistri á eftir aflýsingu og áður þinglýsingu títtnefnds veðskuldabréfs frá 17. janúar 1984.

V.

Frammi liggur í málinu veðskuldabréf, að fjárhæð 530.000 kr., út gefið 6. 12. 1984 af stefnda, Björgúlfi, til Iðnaðarbanka Íslands hf., óveðtryggt, en með 26% ársvöxtum og veði í Leirutanga 49, er greiða skyldi upp með einni greiðslu að ári liðnu, 6. 12. 1985.

Enn fremur er víxill, að fjárhæð 606.250 kr., samþykktur af manni í Vestmannaeyjum til greiðslu 1. desember 1985, en út gefinn af manni í Mosfellssveit. Auk útgefanda er ábekingur á víxlinum Gisli H. Sigurðsson, eiginmaður Jónínu S. Lárusdóttur, kaupanda verslunarinnar Viktoríu. Óumdeilt er, að þrotamaður fékk þennan víxil sem greiðslu við sölu á versluninni Viktoríu 17. 11. 1984, og er hann liður A 4 í greiðslusundurliðun með kaupsamningi um verslunina.

Meðal fram lagðra gagna er innheimtubeiðni fyrir víxlinum, fengin frá Iðnaðarbankaútibúinu í Hafnarfirði. Innheimtubeiðnin er ekki dagsett, og nafn innheimtubeiðanda, stefnda, Björgúlfs Péturssonar, er vélritað í þann reit beiðninnar, þar sem gert er ráð fyrir, að innheimtubeiðandi undirriti. Móttökuáritun bankans á beiðnina er dagsett 23. 8. 1985 og undirrituð af Albert Sveinssyni, skrifstofustjóra í Hafnarfjarðarútibúi bankans. Hinni fram lögðu beiðni fylgir fylgiseðill, stílaður á nafn skuldara og undirritaður af sama skrifstofustjóra og dagsettur sama dag og móttökuáritun á beiðnina, 23. 8. 1985, með svofelldum texta: „Víxillinn fannst innan um önnur gögn.“ Þá liggur frammi skilagrein bankans um innheimtu víxilsins, þar sem fram kemur, að hann greiddist að fullu 5. 12. 1985, og var fjárhæðin að frádregnum kostnaði, þ. e. 606.076 kr., lögð inn á ávisanareikning stefnda, Björgúlfs, við Iðnaðarbankann hf., útibúið í Hafnarfirði, þann dag.

Fram lögð skjöl frá bankanum svara ekki þessum spurningum:

1. Hvenær keypti bankinn skuldabréfið, og hvað varð um andvirði þess? Gekk það til greiðslu á yfirdrætti þrotamanns í bankanum, eins og fram hefur verið haldið, eða rann andvirðið til stefnda? Þá vantar í málið t.

d. útskriftir af ávísanareikningum viðkomandi, er tækju af tvímæli um þessi atriði (desember 1984).

2. Hvenær kom víxillinn í bankann (dags. stimplunar á fram lögðu ljósriti er ólæsileg), og hvaða gögn fylgdu honum þá eða voru útbúin síðar? Kaupbeiðni, handveðsgerningur, innheimtubeiðni, þar sem þess var óskað, að andvirði víxilsins rynni til greiðslu á skuldabréfinu, þegar hann greiddist? Önnur sýnileg sönnunargögn frá bankanum, er tækju af tvímæli um, að þegar við kaup bankans á skuldabréfi, að fjárhæð 530.000 kr., út gefnu 6. 12. 1984, hafi verið svo um samið, að það greiddist með víxilandvirðinu.

3. Rann andvirði víxilsins, þegar hann greiddist, til að greiða skuldabréfið? Í málið vantar útskrift af reikningi stefnda í desember 1985 og/eða millifærslukvittanir þær, sem virðast hafa verið lagðar fram í sakadómi Reykjavíkur, sbr. það, sem síðar greinir. Kom fram mismunur, þegar skuldabréfið hafði verið greitt af víxilandvirðinu, og hver greiddi þann mismun: víxilandvirðið, 606.250 kr., + stimpilgjald og bankakostnað, skuldabréfið, 530.000 kr. $\times 1,26 = 667.800 \div$ þinglýsingar- og stimpilgjald, 8.035 kr. + lántökugjald?

Þótt framangreind gögn vanti í málið, liggur fyrir vitnaframburður, sem hefur nokkurt sönnunargildi um framangreint, því að fram hefur verið lagt í málinu ljósrit af bls. 33 og 34 úr endurriti úr sakadómsbók Reykjavíkur. Dagsetning skýrslutökunnar kemur ekki fram á endurritinu. Fyrir sakadóm kom Albert Sveinsson skrifstofustjóri, Vallarbarði 4, Hafnarfirði, fæddur 15. mars 1954. Eftir honum er bókað:

„Aðspurt kveðst vitnið ekki geta staðfest, að Björgúlfur Pétursson hafi verið ábyrgur fyrir yfirdrætti ákærða á tékkareikningi hans við Iðnaðarbankann í Hafnarfirði.

Aðspurt kveður vitnið skuldabréf, út gefið 6. 12. 1984 af Björgúlfi Péturssyni (B-3,22), hafa gengið til greiðslu á óheimiluðum yfirdrætti ákærða. Vitnið kveður millifærslu (B-3, 23) hafa verið gerða af bankanum og kvittanir væntanlega sendar Björgúlfi beint. Aðspurt kveður vitnið, að samningar um framangreint skuldabréf hafi væntanlega verið á milli útibússtjórans og ákærða og konu hans. Vitnið kveður bankann hafa synjað um kaup á víxli (B-3, 15), en getur ekki borið um, hvort víxillinn var áfram í vörslu bankans eftir það. Ákærði óskaði eftir því við bankann, að greiðsla fyrir víxilinn yrði látin ganga upp í greiðslu á skuldabréfinu. Vitnið kveður sig minna, að eiginkona ákærða hafi komið með framangreindan víxil í bankann. Vitnið segir, að þegar við útgáfu skuldabréfsins hafi verið ákveðið, að víxillinn gengi til greiðslu þess. Um þetta var samið milli útibússtjórans og eiginkonu ákærða. Vitnið kveðst ekki hafa haft samband við Björgúlf um skjal B-3, 17. Vitnið kveður greiðslur á víxlunum hafa

farið inn og út af ávísanareikningi Björgúlfs og hann þá væntanlega fengið sendar kvittanir þess efnis.“

Það athugast, að stefnandi hefur ekki kallað útibússtjóran fyrir dóm þrátt fyrir það ríka tilefni, sem skýrsla skrifstofustjórans gefur til slíkrar yfirheyrslu.

Stefndi, Björgúlfur, var yfirheyrður fyrir Rannsóknarlögreglu ríkisins 15. 4. 1986, og var þá m. a. eftir honum bókað:

„Mætti segist muna til þess að hafa haft undir höndum fjármuni vegna verslunarinnar Viktoríu. Hins vegar segist mætti hafa gefið föður sínum veð í húseign mætta að Leirutanga 49, Mosfellssveit, og það veð hafi faðir mætta gert upp við Iðnaðarbankann í Hafnarfirði. Mætta er nú sýnt ljósrit af innheimtubeiðni Iðnaðarbankans í Hafnarfirði, þar sem mætti er 23. 8. 1986 að láta til innheimtu víxil, að fjárhæð 606.250 kr. Mætti er spurður um þennan víxil.

Mætti segir, að í desember 1984 hafi mætti tekið lán við Iðnaðarbankann í Hafnarfirði með veði í eign mætta, Leirutanga 49, Mosfellssveit, og þeir peningar hafi gengið til að greiða upp einhverjar skuldir föður mætta við Iðnaðarbankann í Hafnarfirði. Mætti telur, að lánið hafi verið upp á 500.600 kr. og trygging mætta hafi verið ofangreindur víxill, sem hafi verið geymdur í Iðnaðarbankanum í Hafnarfirði og átti að mæta láninu, þegar það félli í gjalddaga.

Mætti segir, að fyrir tilviljun hafi hann farið að spyrjast fyrir um víxillinn einhvern tíma á árinu 1985, og þá hafi víxillinn ekki fundist í bankanum, en mætti hafi síðan fengið upp gefið nokkru seinna, að víxillinn væri í bankanum. Andvirði víxilsins hafi verið lagt inn á tékkareikning mætta nr. 4627 hjá Iðnaðarbankanum í Hafnarfirði við greiðslu 4. og 5. 1985, en gengið beint til greiðslu á skuldabréfaláninu, sem að framan greinir, en víxilupphæðin hafi ekki dugað og mætti skuldi enn mismun, sem hann hafi fengið framlengdan.“

Móðir stefnda, Auður Viktoría Þórisdóttir, Ljósheimum 20, Reykjavík, kt. 180539-2719, sem var gift þrotamanni þar til síðla árs 1984, kom fyrir dóminn 19. maí 1988. Henni var sýnt ljósrit það af víxli, er um ræðir í máli þessu. Hún taldi víxillinn vera hluta af greiðslu fyrir verslunina Viktoríu og taldi, að hún hefði farið með hann í útibú Iðnaðarbankans hf. í Hafnarfirði, líklega í endaðan nóvember 1984, og afhent hann útíbússtjóranum. „Ef ég man rétt, þá átti þetta að fara til greiðslu á yfirdrætti, sem hann var kominn í, vanskil, allavega að fara í greiðslu, já, frá Pétri.“ Aðspurð kvaðst hún ekki vita til, að Björgúlfur hefði verið í ábyrgð fyrir umræddum yfirdrætti eða öðrum skuldbindingum Péturs eða verslunarinnar Viktoríu við bankann.

Álit réttarins.

Frávisunarkrafa stefnda, sem hrundið var með úrskurði 24. febrúar 1987, verður ekki frekar nú en þá studd þeirri málsástæðu, að gjaldþrota-úrskurðurinn 7. mars 1985 hafi verið kveðinn upp á röngu varnarþingi og sé því markleysa ein, sem eigi hafi lögfylgjur í för með sér, sbr. 4. mgr. 196. gr. 1. nr. 85/1936. Að vanreifunarmálsástæðu stefnda verður síðar vikið.

Þegar litið er á í samhengi veðsetningu og veðbandslausn fasteignar stefnda, Leirutanga 49, samkvæmt veðleyfi, út gefnu og þinglýstu 17. janúar 1984 og afléttu 10. apríl s. á., fyrir 250.000 króna skuldabréfi, er faðir stefnda gaf út og ráðstafaði, þá hafði þrotabúið engan skaða af. Sá 255.614 króna hluti stefnukröfu, sem lýtur að þessari veðbandslausn, verður því ekki byggður á 2. tölulið 57. gr. og 62. gr. gjaldþrotalaga, en á þeim ákvæðum reisir stefnandi þennan hluta málsóknarinnar. Þegar af þessari ástæðu ber að sýkna af þessum kröfulið.

Það styrkir þá niðurstöðu, að búið hafi engan skaða beðið og því beri að sýkna, að samkvæmt því, sem fyrir liggur í málinu, virðist umrædd veðsetning hafa verið ógildanleg skv. 20. gr. 1. 20/1923 gagnvart veðsala, Lífeyrissjóði verslunarmanna, þegar veðbandslausnin fór fram 10. apríl 1984, en veðinu hafði verið þinglýst á Borgartún 29 5. sama mánaðar.

Líkur virðast til, að veðsetningin hafi verið ógildanleg allt til 17. janúar 1985, en beiðni um gjaldþrotaskipti á búi þrotamanns, dags. 3. janúar 1985, var þá til umfjöllunar í skiptarétti Reykjavíkur, eignir hans upp urnar og hann farinn fyrir meira en mánuði (7. des.) til frambúðar af landi brott.

Það styrkir þá fullyrðingu stefnda, að fyrir fram hafi verið um veðflutninginn samið, hversu fljótt hann fór fram og að ekki voru sýnileg tengsl milli veðflutningsins á Borgartún 29 sf. í aprílbyrjun og sölunnar á eignarhluta þrotamanns í sameignarfélaginu Borgartúni 29 hálfu ári síðar, 26. september 1984.

Ákvæði 20. gr. 1. 20/1923 er meðal þeirra lagaákvæða, sem menn skirrast í lengstu lög við að bera fyrir sig. Ráða því siðferðilegar ástæður, enda dómsmál um þessa lagagrein næsta fágæt. En með því, hvernig til hagaði um umrædda veðsetningu, má gera ráð fyrir því, að stefndi hefði gert reka að því, að eiginkona hans hæfist handa um málshöfðun, áður en málshöfðunarfrestur rynni út, og þannig gripið til hinnar einföldu leiðar 20. gr. laga nr. 20/1923 til þess að verjast kröfunni, ef veðið hefði hvílt á fasteign hans til loka málshöfðunarfrests 17. janúar 1985.

Með tilliti til þess, að nokkuð skortir á, að þau sýnilegu sönnunargögn, sem færð hafa verið fram til stuðnings þeim af kröfulið þeim (sic), er lýtur að víxli, að fjárhæð 606.250 kr., með gjalddaga 1. desember 1985, veiti nægilega samfelldar upplýsingar um umrædd lögskipti, sbr. það, sem rakið er

í V. kafla hér að framan, töluliðum 1-3, og þar sem fyllri sýnilegra sönnunargagna er völ, og þar sem það er aðeins eitt lögfullt vitni, sem borið hefur um þýðingarmestu atriðin, þ. á m. um atriði, sem fleiri tiltæk vitni ættu að geta borið um, þykir eftir atvikum réttara að fallast á aðalkröfu stefnda um frávisun fremur en varakröfu hans, enda hefði stefnanda ekki átt að verða skotaskuld úr því að afla tæmandi upplýsinga frá Iðnaðarbankanum hf. og útíbússtjóra hans, hefði hann gert reka að því. Við ákvörðun málskostnaðar er þó m. a. haft í huga, að vegna hugmynda bankastarfsmanna um svokallaða bankaleynd, hefði væntanlega orðið enn auðveldara fyrir stefnda að afla nauðsynlegra gagna, sem raunar má ætla, að hann hafi flest haft sjálfur undir höndum í öllum rekstri málsins og hafi enn.

Málskostnaður fellur niður.

Már Pétursson sýslumaður kveður upp dóm þennan.

D ó m s o r ð:

Þeim hluta stefnukröfu, er lýtur að vixli að fjárhæð 606,250 kr. með gjalddaga 1. sept. 1984, er vísað frá dómi.

Stefndi, Björgúlfur Pétursson, á að vera sýkn af þeim hluta stefnukröfu, 255.614 kr., er lýtur að lausn veðbands af fasteign hans, Leirutanga 49, með yfirlýsingu, dagsettri 5. apríl 1984 og þinglýstri 10. sama mánaðar, fyrir skuldabréfi, að höfuðstól 250.000 kr., út gefnu af Pétri Ingólfssyni til Lífeyrissjóðs verslunarmanna 17. janúar 1984.

Málskostnaður fellur niður.
